

**Σκέψεις σχετικά με την εισαγωγή
λόγου δικαστικής άφεσης της ποινής
στον απλό χρήστη ναρκωτικών ουσιών**

(άρθρο 12 παρ. 3 ν. 1729/87, όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 2161/93)

Κώστα Κοσμάτου
Δ.Ν. - Δικηγόρου

Α. Σημαντική καινοτομία στην αντιμετώπιση του χρήστη ναρκωτικών ουσιών αποτελεί η εισαγωγή λόγου δικαστικής άφεσης της ποινής στο άρθρο 12 παρ. 3 ν. 1729/87, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2161/93 (βλ. σχετικά Ν. Παρασκευόπουλου: Η καταστολή της χρήσης ναρκωτικών στην Ελλάδα, 6' έκδοση, εκδόσεις Εξάντας, 1994, σελ. 89-90).

Η νέα αυτή διάταξη προβλέπει τη δυνατότητα να εκδοθεί βούλευμα ή απόφαση που να κρίνει ατιμώρητο τον απλό χρήστη ναρκωτικών ουσιών (του άρθρου 12 παρ. 1), στις περιπτώσεις που εκτιμηθεί ότι η πράξη που τελέστηκε είναι συμπτωματική και δεν κρίνεται πιθανό ότι θα επαναληφθεί αυτή ή άλλη σχετική με το νόμο περί ναρκωτικών. Στο συμβούλιο ή δικαστήριο παρέχεται παράλληλα η δυνατότητα να επιβάλλει στον κρινόμενο ατιμώρητο δράστη τους περιοριστικούς όρους του άρθρου 100Α παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή της παραπάνω ευνοϊκής διάταξης χωρεί μόνο στις περιπτώσεις δραστών της παρ. 1 του άρθρου 12 (όπως τροποποιήθηκε με το ν. 2161/93) για τα αδικήματα της προμήθειας, κατοχής, χρήσης ναρκωτικών ουσιών (πρβλ. ΣυμβΔιαρκΣτρΛάρισας 129/1994, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1995, σελ. 166 επ. και τις εκεί βιβλιογραφικές και νομολογιακές αναφορές), καθώς και για την καλλιέργεια φυτών κάνναβης σε αριθμό και έκταση που δι-

καιολογούνται για αποκλειστική χρήση (βλ. σχ. την ΠεντΕφΠειραιά 57/1994, ΠοινΧρον 1994, σελ. 864).

Δύο είναι τα βασικά στοιχεία που θα ερευνηθούν κατά την εξέταση του θέματος αυτού. Το πρώτο έχει σχέση με τα κριτήρια που θα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο ή το συμβούλιο, προκειμένου να κρίνει ατιμώρητο τον δράστη. Το δεύτερο αφορά στην σχέση της απόφασης που κρίνει τον δράστη ατιμώρητο με την επιβολή των περιοριστικών όρων του άρθρου 100Α παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα.

Πριν προχωρήσουμε ωστόσο στην εξέταση των ζητημάτων αυτών κρίνεται αναγκαία μια παρατήρηση σχετικά με τη βούληση του νομοθέτη για την εισαγωγή του νέου θεσμού στο χώρο της χρήσης ναρκωτικών ουσιών. Η δικαστική άφεση της ποινής αποτελεί έκφραση δικαστικής επιείκειας και προβλέπεται σε αρκετές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (για τους λόγους δικαστικής άφεσης της ποινής βλ. σχετικά Ν. Παρασκευόπουλου: Η δικαστική άφεση της ποινής ως δυνατότητα στα πλαίσια της εγγυητικής λειτουργίας του ποινικού δικαίου, Θεσσαλονίκη 1982, Α. Μαργαρίτη, σε Α. Μαργαρίτη-Ν. Παρασκευόπουλου: Ποινολογία, γ' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 342-343 επ.). Επιβάλλεται δε δυνητικά μεταξύ άλλων και σε περιπτώσεις που κρίνεται σχεδόν ασήμαντη η προσβολή του εννόμου αγαθού και ότι η επιβολή ποινής επιφέρει μάλλον δυσμενέστερο αποτέλεσμα. Έτσι για ένα άτομο που η σχέση του με τις ναρκωτικές ουσίες είναι περιστασιακή μια καταδικαστική απόφαση, με ό,τι συνεπάγεται αυτή, παρουσιάζει προφανώς δυσανάλογα αρνητικά αποτελέσματα (βλ. σχετικά Γ. Σταθέα: Προβλήματα κατά την εφαρμογή του νόμου περί ναρκωτικών, ΠοινΧρον ΛΕ', σελ. 625. Πρβλ. επίσης την Έκθεση επί του Σχεδίου Νόμου του 2161/93, Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, V, Αθήνα 1994, σελ. 163, καθώς και το Σχέδιο Νόμου, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1992, σελ. 1304 για την αναγνώριση της αναγκαιότητας για ειδική μεταχείριση του χρήστη ναρκωτικών ουσιών).

Β. Τα στοιχεία που ορίζει ο νόμος για να αχθεί το δικαστήριο ή το συμβούλιο στην κρίση αυτή είναι οι περιστάσεις τέλεσης της πράξης και η προσωπικότητα του δράστη. Όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς οι όροι που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 12 παρ. 3 ν. 1729/87 αποτελούν μέρος των γενικών κανόνων επιμέτρησης της ποινής (για τους κανόνες του άρθρου 79 ΠΚ βλ. από την πλούσια βιβλιογραφία μεταξύ άλλων Μ. Καϊάφα: Η μη ουσιαστική εφαρμογή του άρθρου 79 ΠΚ στην πράξη, ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ 1982, σελ. 340 επ., Α. Ψαρούδα-Μπενάκη: Η επιμέτρηση της ποινής κατά το άρθρο 79 ΠΚ και οι σκοποί της ποινής, στο «Μνήμη Ν. Χωραφά-Η. Γάφου-Κ. Γαρδίκου», I, 1986, σελ. 229 επ., Ν. Παρασκευόπουλου, σε Α. Μαργαρίτη-Ν. Παρασκευόπουλου: Ποινολογία, γ' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 283 επ.). Περαιτέρω η κρίση του δικαστηρίου ότι η πράξη είναι συμπτωματική και ότι δεν θα επαναληφθεί στο μέλλον, φαίνεται να αποτελεί αρνητική συν-

δρομή των όρων της επικινδυνότητας. Το στοιχείο αυτό, της πρόγνωσης για την μη εμπλοκή του δράστη με την ποινική δικαιοσύνη στο μέλλον, είναι ιδιαίτερα γνωστό στον ποινικό νομοθέτη και στον ποινικό δικαστή, αφού συναντώνται τόσο στη χορήγηση της αναστολής των άρθρων 99 και 100 ΠΚ (βλ. σχετικά ΠλημΚυπ 56/1979, ΝοΒ 1979, σελ. 1010, ΑΠ 1133/1987, Ποιν Χρον 1987, σελ. 922, ΑΠ 1430/1987, ΕλΔικ 29, σελ. 1263), όσο και στις περιπτώσεις χορήγησης απόλυσης του καταδίκου με όρο σύμφωνα με τα άρθρα 105 και 106 ΠΚ (βλ. σχετικά ΣυμβΠλημΡοδόπης 128/1990, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1991, σελ. 930 επ., ΣυμβΠλημΛάρισας 167/1990, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1991, 1183, καθώς και τις Παρατηρήσεις του Α. Μαργαρίτη, ό.π., σελ. 1185 επ. και τις εκεί αναφερόμενες βιβλιογραφικές και νομολογιακές παραπομπές).

Έχει επισημανθεί στο παρελθόν εμπειριστατωμένα (βλ. μεταξύ άλλων Σ. Αλεξιάδη: Η επικινδυνότητα του εγκληματία. Ένα στοιχείο πλαστό, στη Μνήμη Χωραφά-Γαρδίκια-Γάφου ΙΙ, 1986, σελ. 131 επ., Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου: Παρατηρήσεις σε κριτική επισκόπηση της νομολογίας κατά θέματα: Προσωρινή κράτηση - νομικός κανόνας και πράξη, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1991, σελ. 107, Ν. Παρασκευόπουλου: Μέτρα υγιεινής και ιατρικές πράξεις κατά την επιβολή των ποινών και των μέτρων ασφαλείας, ΕΕΕυρΔ 11, 1991, σελ. 134) ότι η κρίση για την μελλοντική συμπεριφορά ενέχει σοβαρούς κινδύνους αυθαιρεσίας με επακόλουθο δυσμενείς συνέπειες για τα ατομικά δικαιώματα.

Για τη μείωση των κινδύνων αυτών προτάθηκε οι αξιολογήσεις και οι προγνώσεις για τη μελλοντική συμπεριφορά να ενταχθούν στον ευρύτερο χώρο των διαθετικών εννοιών (βλ. σχετικά Γ. Μυλωνόπουλου: Οι διαθετικές έννοιες στο ποινικό δίκαιο, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1993, σελ. 243 επ., Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι: Εξωτερική και εσωτερική αμέλεια, Θεσσαλονίκη 1994, σελ. 172 επ. και 186 επ. Πρβλ. και την κριτική προσέγγιση του Ν. Μπιτζιλέκη: Η ελεύθερη βούληση στην υπαναχώρηση από την απόπειρα και στην έμπρακτη μετάνοια, Θεσσαλονίκη 1995, σελ. 21 επ.). Η ικανότητα ή η τάση ενός προσώπου να συμπεριφέρεται ή να αντιδρά κατά ορισμένο τρόπο υπό ορισμένες συνθήκες, μπορεί να διαπιστωθεί μόνο μετά από παρατήρηση των αντιδράσεών του (έτσι ο Μυλωνόπουλος: Οι διαθετικές-έννοιες, ό.π., σελ. 247), έτσι ώστε η κατάφαση της υπό κρίση ιδιότητας να προκύπτει και να τεκμηριώνεται από την εξέταση εμπειρικών στοιχείων. Στην κατεύθυνση αυτή θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε την κρίση του δικαστηρίου για την συμπτωματική ή περιστασιακή ενέργεια του απλού χρήστη κατ' άρθρο 12 παρ. 3 ν. 1729/87: θα αναζητήσουμε τα εμπειρικά/παρατηρήσιμα στοιχεία που μπορούν να στηρίξουν την δικαστική κρίση ότι ο δράστης είναι περιστασιακός χρήστης ναρκωτικών ουσιών και ότι δεν θα επαναλάβει την πράξη του αυτή.

Τα εμπειρικά/παρατηρήσιμα στοιχεία που μπορούν να μας βοηθήσουν στην κρίση ότι ο δράστης δεν θα επαναλάβει την πράξη του αυτή ούτε άλλη σχετική με το νόμο περί ναρκωτικών, αφορούν τόσο στην προηγούμενη σχέση

του με τις ναρκωτικές ουσίες, όσο και με πραγματικά περιστατικά που σηματοδοτούν ή διαφοροποιούν την προσωπικότητα του συγκεκριμένου δράστη με το θέμα αυτό (πρβλ. και Γ. Σταθεία: Ερμηνεία του νέου νόμου περί ναρκωτικών, Αθήνα 1993, σελ. 87).

Ένα βασικό εμπειρικό στοιχείο αποτελεί η τέλεση ή μη αδικήματος του νόμου περί ναρκωτικών στο παρελθόν από τον δράστη. Στις περιπτώσεις αρχικά που διαπιστώνεται ότι ο δράστης δεν είχε στο παρελθόν καμία εμπλοκή με παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών, η εφαρμογή της ευεργετικής διάταξης του ν. 2161/93 (αφού συνεκτιμηθούν οι συνθήκες τέλεσης και η προσωπικότητά του, όπως θα εξετάσουμε στη συνέχεια) φαίνεται επιβεβλημένη (Πρβλ. ΣυμβΕφΘεσ 348/1990, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1991, σελ. 99, ΠλημΘεσ 2868/1993, ΠοινΧρον 1993, σελ. 1041, οι οποίες κρίνουν ότι δεν συντρέχει ο όρος της επικινδυνότητας του δράστη, αφού αυτός έχει λευκό ποινικό μητρώο).

Είναι εμφανές ότι το στοιχείο της μη επανάληψης της πράξης στο μέλλον δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν δεν εκδηλώθηκε ποτέ στο παρελθόν, αφού η πρόγνωση θα πρέπει να στηρίζεται σε προηγούμενες εκδηλώσεις του δράστη (βλ. σχετικά Χ. Μυλωνόπουλου: Γεγονότα και προσωπικές κρίσεις στη μαρτυρική κατάθεση, ΠοινΧρον 1989, σελ. 691-692).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην προκειμένη περίπτωση ενδιαφέρει όχι η γενική εμπλοκή του δράστη με την ποινική δικαιοσύνη, αλλά η σχέση του με το νόμο περί ναρκωτικών: ένα είδος «ειδικής» υποτροπής (η οποία βέβαια συναντάται μόνο στα εγκλήματα από αμέλεια κατ' άρθρο 93 ΠΚ, βλ. σχ. Χ. Σιδέρη: Η υποτροπή κατά τον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα, Θεσ/νίκη 1979, σελ. 121, Α. Μαργαρίτη: Ποινολογία, ό.π., σελ. 138), αφού το άρθρο 12 παρ. 3 απαιτεί πρόβλεψη μόνο για εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών. Βέβαια ως στοιχείο της αξιολόγησης της προσωπικότητάς του το βεβαρημένο ποινικό παρελθόν του δράστη μπορεί να αξιολογηθεί. Ωστόσο δεν πρέπει να λησμονείται το εξής: ο νομοθέτης ενδιαφέρεται με τη νέα διάταξη να δώσει την ευκαιρία στον περιστασιακό χρήστη ναρκωτικών να διακόψει την επαφή του με τις ουσίες αυτές. Και σ' αυτή την ευκαιρία έχει δικαίωμα -και είναι εύλογο και ορθό να έχει- και ο δράστης που δεν έχει λευκό ποινικό μητρώο (βλ. σχετικά και Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου: Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νομου περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του ν. 1729/1987, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1992, σελ. 1325. Πρβλ. και τις ορθές σκέψεις της Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι: Παρατηρήσεις στην ΣυμβΕφΘεσ 225/1993, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1993, σελ. 903 και 904 για τη χορήγηση απόλυσης με όρο σε κρατούμενο που είχε και στο παρελθόν καταδίκες για άλλες πράξεις).

Για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 12 παρ. 3 απαιτείται η σχέση του δράστη με τις ναρκωτικές ουσίες να αρχίζει και να τελειώνει με την συ-

γκεκριμένη πράξη ή μπορεί να επεκταθεί και στις περιπτώσεις που ο δράστης έχει επαναλάβει την ίδια πράξη στο παρελθόν;

Αρχικά θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο νομοθέτης δεν προσδιορίζει ούτε υπαγορεύει την εφαρμογή της διάταξης αυτής στις περιπτώσεις που η χρήση γίνεται για μία μόνο φορά. Τούτο συμβαίνει μόνο στην περίπτωση της αναστολής της προόδου της δίκης και της παρακολούθησης συμβουλευτικού προγράμματος, κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 12 (βλ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου: Παρατηρήσεις, ό.π.*).

Το κρίσιμο στοιχείο που ενδιαφέρει στην εφαρμογή της διάταξης για την δικαστική άφεση της ποινής είναι η σχέση του δράστη με τις ναρκωτικές ουσίες, αν δηλαδή η χρήση των ουσιών αυτών αποτελεί σύνηθες χαρακτηριστικό γνώρισμα της προσωπικότητάς του. Έτσι a priori δεν θα πρέπει η εφαρμογή της να αποκλειστεί στις περιπτώσεις που ο δράστης έχει επαναλάβει στο παρελθόν την πράξη του. Επιβεβλημένη προς τούτο κρίνεται η έρευνα των συνθηκών κάτω από τις οποίες επανέλαβε την πράξη του αυτή, καθώς και η αξιολόγηση της προσωπικότητάς του. Για τη διερεύνηση αυτή χρήσιμα εμπειρικά στοιχεία μπορούν να αποτελέσουν η ηλικία του, η διανοητική του κατάσταση, το μορφωτικό του επίπεδο, το οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον, η οικονομική του θέση, η επαγγελματική του αποκατάσταση (βλ. σχετικά την πρόταση του Επιτρόπου Α. Παπαδαμάκη στην ΔιαρκΣτρΘεσ 1157/1993, ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ 1994, σελ. 474, καθώς και την ΣυμβΑΠ 1861/1994, ΠοινΧρον 1995, σελ. 203. Πρβλ. επίσης και την ΤριμΠλημΘεσ 980/1984, Βούλευμα, Το Σύνταγμα 1984, σελ. 368 για την επιρροή των παραπάνω εμπειρικών στοιχείων στην αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης κατηγορουμένου για προμήθεια ναρκωτικών ουσιών για ίδια αποκλειστική χρήση, καθώς επίσης και ΣυμβΕφΘεσ 13/1994, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1994, σελ. 328 επ., με σημείωμα Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, ό.π., σελ. 329), καθώς και νέα δεδομένα που επακολουθούν της πράξης (πρβλ. ΣυμβΕφΘεσ 225/1993, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1993, σελ. 900 επ., με σύμφωνες παρατηρήσεις της Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, ό.π., σελ. 903 επ.) και συνηγορούν ότι η σχέση του αυτή έχει ήδη διακοπεί και δεν θα επαναληφθεί στο μέλλον (πρβλ. ΣυμβΠλημΘεσ 24/1994, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1994, σελ. 357 επ., με σύμφωνες παρατηρήσεις Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι, ό.π., σελ. 359 επ.).

Η αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων μπορεί να προσδώσει στην πρόγνωση του δικαστηρίου ένα χαρακτήρα αντικειμενικότητας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προβούμε σε μια παρατήρηση: η εκτίμηση των παραπάνω εμπειρικών δεδομένων και εν γένει η δικαστική κρίση θα πρέπει να διέπεται από την αρχή *in dubio pro reo* (πρβλ. Β. Ζησιάδη: Η εφαρμογή της αρχής *in dubio pro reo* στα στάδια της ποινικής διαδικασίας, Θεσσαλονίκη 1989). Το στίγμα για την αναγκαιότητα της ερμηνείας αυτής παρέχεται και από τον ίδιο το νο-

μοθέτη, αφού σκοπός της νέας διάταξης είναι η ειδική πρόληψη. Χαρακτηριστικό δε αυτής θα πρέπει να αποτελεί η δικαστική επιείκεια.

Γ. Γίνεται δεκτό ότι η απόφαση που κρίνει ατιμώρητο τον δράστη όταν συντρέχει λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής είναι αθωωτική (βλ. σχετικά *Μαργαρίτη: Ποινολογία, ό.π., σελ. 356, υποσ. 32 με νομολογιακές παραπομπές, Φ. Ανδρέου: Ναρκωτικά, 1994, σελ. 60, όπου αναφέρεται στην αδημ. ΕφΛαρ 537/1993*). Και τούτο είναι ορθό, αφού καταδικαστική απόφαση ισχυδυναμεί με επιβολή ποινής. Ωστόσο κατά τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 3 του ν. 1729/87 (όπως τροποποιήθηκε) παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστήριο ή στο συμβούλιο να επιβάλλουν στον δράστη που κρίνεται ατιμώρητος τους περιοριστικούς όρους του άρθρου 100Α παρ. 2 του Ποινικού Κώδικα. Έχει ήδη σημειωθεί ορθά ότι οι παραπάνω όροι εμφανίζονται ιδιαίτερα επαχθείς και δεν συνάδουν σε μια αθωωτική απόφαση (έτσι ο *Ν. Παρασκευόπουλος: Η καταστολή της χρήσης ναρκωτικών στην Ελλάδα, 6' έκδοση, εκδ. Εξάντας, σελ. 89*). Το σχήμα ωστόσο αυτό, της απαλλαγής του δράστη με την παράλληλη επιβολή σ' αυτόν μέτρων με δυσμενείς συνέπειες, δεν είναι άγνωστο στον ποινικό νομοθέτη (βλ. σχετικά τα άρθρα 69 και 70 ΠΚ, την υποχρεωτική εισαγωγή σε ψυχιατρικό κατάστημα ακαταλόγιστων δραστών, *Ν. Παρασκευόπουλου: Φρόνημα και καταλογισμός στο ποινικό δίκαιο, Θεσ/νίκη 1987, σελ. 72, καθώς και την υποχρεωτική εισαγωγή του δράστη για αποτοξίνωση κατά τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1729/87, Χ. Τσιτσικλή: Παρατηρήσεις στο ΒουλΣυμπλημΘεσ 2526/87, ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ 1988, σελ. 252 επ. Πρβλ. και Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι: Έρευνα σχετικά με την εφαρμογή «νέων θεραπευτικών μέτρων» του ν. 1729/87 για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών από τα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης, ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΕπιστΕπετ ΔΣΘ, 10, 1989, σελ. 22 για τη χρήση του θεραπευτικού μέτρου της παρακολούθησης συμβουλευτικού προγράμματος, ως περιοριστικού όρου στην προδικασία).*

Η ρύθμιση αυτή αποτελεί μια νομοθετική αστοχία χωρίς ουσιαστικό αντίκρουσμα όπως θα εξηγήσουμε στη συνέχεια. Οι περιοριστικοί όροι του άρθρου 100Α ΠΚ επιβάλλονται στον καταδικασμένο σε ποινή τριών έως πέντε ετών, αφού διαταχθεί η αναστολή της ποινής του υπό επιτήρηση (βλ. σχετικά *Μαργαρίτη: Ποινολογία, ό.π., σελ. 372 επ. Για την αδυναμία εφαρμογής της παραπάνω διάταξης στην πράξη βλ. σχετικά την ΤριμΕφΘεσ 2658/1994, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1995, σελ. 118 επ.*). Κατά την παράγραφο 5 της παραπάνω διάταξης προβλέπεται η δυνατότητα της άρσης της αναστολής αυτής σε περίπτωση παράβασης των όρων που τέθηκαν στον καταδικασμένο. Το εύλογο ερώτημα που ανακύπτει στην εφαρμογή του άρθρου 12 του ν. 1729/2161 είναι το τι θα συμβεί στην περίπτωση κατά την οποία ο δράστης κρίθηκε ατιμώρητος, του επιβλήθηκαν οι όροι του άρθρου 100Α ΠΚ και αυτός τους παραβαίνει.

Η δυνατή απάντηση στο παραπάνω ερώτημα -στο μέτρο που δεχόμαστε ό-

τι δεν είναι δυνατό να ανακληθεί ή αρθεί (!) η απόφαση που κρίνει τον δράστη ατιμώρητο— είναι μία: ο ατιμώρητος δράστης που θα παραβεί τους περιοριστικούς όρους δεν θα έχει καμία απολύτως συνέπεια. Απο τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η ουσιαστική αιτία θέσπισης της παραπάνω διάταξης για την επιβολή των περιοριστικών όρων εκπορεύεται κυρίως από την εμμονή του νομοθέτη σε πρότυπα κατασταλτικής πολιτικής στη νομοθεσία περί ναρκωτικών (πρβλ. *Παρασκευόπουλου: Η καταστολή της χρήσης ναρκωτικών στην Ελλάδα, ό.π., σελ. 60 επ. με ιδιαίτερη αναφορά στην «μεροληπτική» καταστολή, η οποία έχει ως κύριο στόχο το φρόνημα του δράστη*).

Αποτελεί γεγονός ότι η λύση του προβλήματος των ναρκωτικών και η καταπολέμηση της διάδοσής τους αντιμετωπίζεται από τον νομοθέτη κυρίως μέσω της ποινικής καταστολής (βλ. σχετικά Δ. Σπυράκου: *Η ποινική καταστολή των ναρκωτικών: Η λύση ή το πρόβλημα, ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ 1993, σελ. 1031 επ.* Είναι γνωστή άλλωστε η αρχική ρύθμιση του άρθρου 7 ν.δ. 743/1970 που τιμωρούσε την προμήθεια ναρκωτικών ουσιών για ίδια αποκλειστική χρήση με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών, βλ. σχετικά Σταθέα: *προβλήματα, ό.π., σελ. 631*). Η αντιμετώπιση αυτή ως βασικός προσανατολισμός, με την παράλληλη θεσμοθέτηση μιας φιλελεύθερης διάταξης σίγουρα αποτελεί προϊόν σύγχυσης.

Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι στο άρθρο 12 παρ. 2 το ευεργέτημα της αναστολής της προόδου της δίκης και της παρακολούθησης συμβουλευτικού προγράμματος δεν χορηγείται στον απλό χρήστη, εάν αυτός έχει ήδη κριθεί μη τιμωρητέος (βλ. σχετικά *Συμεωνίδου-Καστανίδου: Παρατηρήσεις, ό.π., σελ. 1325*). Στη διάταξη αυτή είναι εμφανές ότι ο νομοθέτης αντιμετωπίζει την απόφαση που αφήνει ατιμώρητο τον δράστη ως καταδικαστική.

Στο μέτρο ωστόσο που είναι δυνατό η σύγχυση αυτή σε νομοθετικό επίπεδο να προσδώσει σε μια φιλελεύθερη διάταξη δυσανάλογο κατασταλτικό χαρακτήρα και περιεχόμενο, η κατάργησή της κρίνεται επιβεβλημένη.

Δ. Τα προβλήματα που ανακύπτουν στο χώρο του ποινικού και του συνταγματικού δικαίου από την ποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών έχουν αναλυθεί διεξοδικά στο παρελθόν. Η ποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, ως πράξη αυτοπροσβολής (βλ. σχετικά στον Ν. *Παρασκευόπουλο: Ποινική ευθύνη από αυτοκαταστροφικές πράξεις, Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας, τ. 3-4, 1989, σελ. 58 επ.*), έρχεται σε αντίθεση όχι μόνο με το φιλελεύθερο πνεύμα του ποινικού δικαίου, αλλά προσκρούει και στις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 7 παρ. 1 (για τη θεμελίωση αυτή βλ. σχετικά Ν. *Παρασκευόπουλου: Η καταστολή της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, ό.π., σελ. 37 επ. και τις εκεί παραπομπές*).

Από την άλλη πλευρά τα αποτελέσματα της ποινικής καταστολής για τον χρήστη ναρκωτικών ουσιών είναι εμφανή: περιθωριοποίηση, αδυναμία απε-

ξάρτησης και συνεχής εμπλοκή του με την παρανομία (βλ. σχετικά *Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου*: Παρατηρήσεις στην Πρόταση νομου για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών, *ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ* 1992, σελ. 1289, *Δ. Σπυράκου*: Η ποινική καταστολή των ναρκωτικών: η λύση ή το πρόβλημα;, *ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ* 1993, σελ. 1031 επ. και τις εκεί παραπομπές).

Είναι πλέον αναμφισβήτητο ότι ο αριθμός των χρηστών και εξαρτημένων από τις ναρκωτικές ουσίες αυξάνει στη χώρα μας καθημερινά (βλ. σχετικά *Κ. Γρίβα*: *Ναρκωτικά: Το τίμημα της καταστολής*, Εκδοτική Θεσσαλονίκης, 1991, σελ. 19 επ., καθώς και τους πίνακες που δημοσιεύονται σελ. 74 επ.). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις θετικές εμπειρίες ευρωπαϊκών νομοθεσιών που προχώρησαν στην αποποινικοποίηση της χρήσης (βλ. σχετικά *Παρασκευόπουλου*: *Η καταστολή*, ό.π., σελ. 50 επ., *Κ. Γρίβα*: *Ναρκωτικά και εξουσία*, Εκδοτική Θεσσαλονίκης, 1990, σελ. 71 επ.) θα πρέπει να οδηγήσουν τον έλληνα νομοθέτη στην αναθεώρηση της θέσης του (βλ. επίσης και τα *Πρακτικά του Συνεδρίου της Διεθνούς Αντιαπαγορευτικής Ένωσης - LIA* με θέμα: *Ναρκωτικά, η άλλη πρόταση*, εκδ. Α. Λιβάνη-Νέα Σύνορα, Αθήνα 1991).

Ένα πειραματικό στάδιο προς την παραπάνω κατεύθυνση μπορεί να αποτελέσει η ενεργοποίηση και η συχνή εφαρμογή της παραπάνω διάταξης του άρθρου 12 παρ. 3 στην δικαστηριακή πρακτική ως ήδη εφικτό και αναγνωρισμένο βήμα για την αποποινικοποίηση της απλής χρήσης (βλ. σχετικά στον *Ν. Παρασκευόπουλο*: *Η καταστολή της χρήσης ναρκωτικών στην Ελλάδα*, 6' έκδοση, εκδ. Εξάντας, σελ. 89).